

Mistä on kollektiivinen identiteetti ammattikorkeakoulu-yhteisössä tehty?

ANNUKKA TAPANI

Millainen on kollektiivinen identiteetti toiminnaltaan hajautetun ammattikorkeakoulun työyhteisössä? Ketkä ovat ”meitä”?

Artikkelin tutkimuskohteena on Satakunnan ammattikorkeakoulu.

Taustana on kolme kollektiivisen identiteetin näkökulmaa:

Manuel Castellsin identiteettipoliittinen tarkastelu, George Herbert Meadin symbolinen interaktionismi ja Albert Banduran sosiokognitiivinen teoria.

Fuusiot ovat tuttuja yritysmaailman puolella. Julkista sektoria ajatellaan toisenlaiseksi todellisuudeksi. Tehokkuuden vaatimusten edessä yhdistymisiä alkaa tapahtua myös julkisella sektorilla. Koulutusmaailmassa iso remontti on ollut ammattikorkeakoulu-uudistus. Sen myötä tutut työyhteisöt saivat seurakseen eri alojen oppilaitoksista tulleita kollegoja. Näiden kollegojen kokemukset olivat lähtöisin hyvin erilaisista taustayhteisöistä ja kulttuureista. (Kangasniemi 2002, 157, 159–160; Lampinen 2002, 65.)

Artikkelissa tarkastelen kollektiivisen identiteetin syntyä kolmen valitun näkökulman kautta: George Herbert Meadin symbolinen interaktionismi, Manuel Castellsin identiteettipoliittinen tarkastelu ja Albert Banduran sosiokognitiivisen teoria. Valitsin nämä tutkijat, koska heitä yhdistää sosiaalisuuden korostus identiteetin rakennusaineena. Artikkelin empirian muodostaa yhden monialaisen ammattikorkeakoulun henkilöstön kollektiiviselle identiteetille antamat merkitykset. Tutkimuskysymys artikkelissani on, mitä yhteistä ja erotteluvaa on Meadin, Castellsin ja Banduran teoreettisissa näköaloissa kol-

lektiivisen identiteetin rakentumiseen?

Identiteettiä voidaan tarkastella individualistisena, kollektiivisena tai relationistisena käsitteenä. Individualistisuus painottaa identiteetin rakentumista yksilöstä käsin, kollektiivisuus sosiaalisen ryhmän ensisijaisuutta. Relationismilla tarkoitan relaation eli suhteen kautta rakentuvaa identiteettiä: sen mukaan ei ole yksilöä tai kollektiivia irrallaan, vaan samaan kuvaan pyritään saamaan yksilö ja hänen ympäristönsä. (Vesala 1996.) Identiteetti määrittelee, keitä me olemme ja mistä me olemme kotoisin (Taylor 1995, 63). Globalisoituvaa maailmaa asettaa rajoituksia tälle ”mistä me tulemme” –ajattelulle; kansalaisuus ja identiteetti eivät enää välttämättä kulje käsi kädessä. (Golmohamad 2004, 131–142.)

Individualistisesta identiteetistä esimerkkejä ovat Hallin ja Harrèn näkemykset sekä sosiaalisen vaihdon teoria. Hall (1999, 39) toteaa, että identiteetti muodostuu kokonaisuuden puutteesta: se täytyy ulkopuoleltamme niiden tapojen kautta, joilla kuvittelemme toisten näkevän meidät. Harrè puhuu sosiaalisesta eli persoonallisesta identiteettiprojektista, jonka avulla yksilö pyr-

kii saavuttamaan tunnustetun ja arvostetun aseman yhteisössään. Persoonallisen identiteetti-projektin avulla yksilö rakentaa omaa yksityisyytään ja ainutlaatuisuuttaan sosiaalisen identiteetin sisällä. (Ylijoki 2001, 241.) Giddens (2001, 29–30) toteaa, että persoonallisessa identiteetissä halutaan nähdä sosiaalisen identiteetin sisällä jokaisen erilliset piirteet.

Sosiaalisen vaihdon teoria lähtee ajatuksesta, että ihmiset ovat itsekkäitä olentoja ja näin myös sosiaaliset suhteet voidaan selittää itsekkäistä eduntavoittelusta johtuvaksi. Kyseessä on talustiedettä lähellä oleva ajattelu voitoista, tappioista ja kustannuksista. Sosiaaliseen suhteeseen pyritään siitä saatavan tuoton takia. (Helkama, Myllyniemi, Liebkind 1998, 63–64.)

Kollektiiviseksi identiteetiksi voidaan lukea kaikki me-identiteetit kahden henkilön me-identifioinnista aina miljoonapäisiin kansallisiin identiteetteihin. Väliin mahtuvat siis myös työpaikkojen identiteetit. Haasteellisia tilanteita kollektiivisen identiteetin synnylle ovat organisaatioiden yhteenliittämiset: erilaiset kulttuurit kohtaavat ja joudutaan pohtimaan identiteettien dominoivuutta. Päätöksentekijöillä voi olla harhakäsityksiä siitä, kuka prosessia kontrolloi. (van Knippenberg, van Knippenberg, Monden, de Lima 2002; Kaunismaa 1997, 220–229; Vaara 2001.) Rummens (2003) nostaakin esiin kysymyksen siitä, mitkä identiteetit ovat vallitsevia missäkin tilanteissa ja kuka sen määrää. Ahlmanin (1967) mukaan valtaa on aktiivijäsenillä, jotka samaistuvat kollektiivipersoonallisuuden arvoihin. Ylijoki siteeraa Harrèa, jonka mukaan erilaisuudet ovat ne, jotka muokkaavat yhteistä identiteettiä (Ylijoki 2001, 241).

Relationistinen identiteetti muotoutuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Syntymästä hautaan olemme vuorovaikutuksessa ympäristömme kanssa (Giddens 2001, 29–30). Identiteetin luominen ja ylläpitäminen pysyy dialogisena koko elämän ajan, halusimme tai emme. Identiteetti antaa taustan, jota vasten mielihiteemme ja mieltymyksemme ovat ymmärrettävissä. (Taylor 1995, 63–64.)

Identiteettin rakentajina traditiot sopivat relationistiseen tarkastelukuvaan. Identiteetin säilyttämisen ongelma modernien instituutioiden kypsyessä ratkaistiin vetoamalla tradition auktoriteettiin. Identiteetti syntyy siitä, että pyritään saatamaan menneisyys yhteyteen ennakoitun tulevaisuuden kanssa. (Giddens 1995, 114–115.)

George Herbert Mead: symbolinen interaktionismi

Meadin erottaa *minässä* (Self) erotetaan kaksi eri puolta: "I" (eli subjektiminä tai lähiminä), minuuden spontaani ja aktiivinen osa, se, joka toimii nykyhetkessä. "Me" (eli objektiminä tai etäisminä) on minuuden jo toteutunut puoli, jota "I" voi tarkastella ja arvioida. (Kuusela 2001, 69; Weckroth 1992, 85.)

"Generalized Other" eli yleistetty toinen muodostuu "I":n ja "Me":n toiminnan kautta: omaksumme omaan käyttäytymiseemme *toisten* asenteita. Nämä *toiset* voivat olla "oikeasti olemassa" tai ne voivat olla yksilön mieleensä luomia toisten ihmisten kuvia. Minuus syntyy vain suhteessa *toisiin*. (Blumer 1969, 65, 68; Burr 2004, 99; Kaunismaa 1997, 220; Kuusela 2001, 69; Mead 1962, 154.)

"Selfin" muotoutumisessa keskeinen merkitys on sisäisellä vuorovaikutuksella. Ihminen toimii maailmassa, tulkitsee itseään kohtaavia asioita ja organisoii toimintansa tämän tulkinnan perusteella. (Blumer 1969, 62–63.) Identiteetissä on kyse aktiivisesta itsensä tunnistamisesta. Ennen identiteetti rakentui perinteiden vankalle kalliolle, kun nyt sitä kootaan tarinoiden pehmeälle hiekalle. (Kaunismaa 1997, 221–222; Heikkinen ja Huttunen 2002, 173.) Identiteetti voidaan määritellä vain merkitsevien asioiden taustaa vasten. Tätä varten tarvitsemme käsityksen merkitsevyydestä. Autenttisuuden kulttuurissa ihmissuhteet nähdään identiteetin löytämisen ja vahvistamisen keskeiseksi ympäristöksi (Taylor 1995, 67–77).

Meadin mukaan *minuuden* rakentumisen keinona on enemmän tai vähemmän tietoinen itsen tarkkailu muiden silmin. Olemme erilaisia *minuuksia* tilanteen vaatimusten mukaan. Sosiaalinen tilanne on määräävä ja antaa meille mahdollisuuden olla erilaisia *minuuksia*. (Mead 1962, 68–70, 142–143.) *Minä* on sosiaalinen tuote: *minän* ulkopuolella on olemassa valtava sosiaalisten ja yhteiskunnallisten ilmiöiden ja rakenteiden joukko, josta *minä* on riippuvainen. *Minän* elämässä ärsykkeet eivät ole tapahtumien syy, vaan niiden mahdollistaja. (Weckroth 1992, 90–93.)

Kollektiivipersoonallisuus muistuttaa yleistettyä toista. Kollektiivipersoonallisuuden edellytyksenä ovat yhteisen arvon olemassaolo, arvojen tunnustaminen ja keskinäinen vuorovaiku-

tus (Ahlman 1967, 159–160.) Mead ja Ahlman korostavat individualismin ja kollektivismin välisen kuilun ylittämistä: emme ole sen enempää erillisiä yksilöitä kuin laajemman yhteisön jäseniä, vaan nämä käsitteet on ymmärrettävissä vain suhteessa toisiinsa. (Ahlman 1967, 159; Kuusela 2001, 71–72.)

Kuitenkin Mead ja Ahlman näkevät sosiaalisen alkuperän olevan oleellinen yksilön identiteetin synnylle. Kollektiivipersoonallisuuden syntyminen ei ole mahdollista muuten kuin siten, että yksilöpersoonallisuudet ensin tulevat ilmausten avulla toisistaan tietoisiksi (Ahlman 1967, 159). Vaikka jokainen *minä* on sosiaalinen alkuperältään ja yksilöllinen heijastus sosiaalisesta toiminnasta, jokaisella *minällä* on silti yksilöllinen ominaislaatuensa. (Mead 1962, 201–202.)

Manuel Castells: identiteettipoliittinen tarkastelu

Castells esittää kolme identiteettityyppiä: legitimaatio-, resistanssi- ja projekti-identiteetit. Legitimaatioidentiteetit tukevat vallassa olevaa järjestystä. Resistanssi-identiteetit puolestaan rakentuvat yhteiskunnallisia valtajärjestelmiä vastaan ja ne kokoavat vaihtoehto- ja vastakulttuurista voimaa ja toimivat valtakulttuureita vastaan. Projekti-identiteetit syntyvät siitä, että aiemmat identiteetit eivät enää ole toimivia ja merkityksellisiä muuttuneessa tilanteessa. Projekti-identiteetin valinnan yksilön ratkaisuna on uudella tavalla muuttaa asioita ja työskennellä tärkeiksi kokemiensa päämäärien puolesta. Projekti-identiteetin perusajatuksena on, että olemassa oleviin ongelmiin lähdetään hakemaan vastauksia muuttamalla niitä itsestään selvinä pidettyjä ajatusjärjestelmiä, jotka sortavat tai alistavat joitakin ihmisryhmiä. (Castells 2000, 8; Heikkinen ja Huttunen 2002, 179–181.)

Identiteetit ovat yksilöille tärkeitä, sillä Castellsin mukaan subjekteista tulee yksilöitä vasta kollektiiviin liittymisen kautta (Castells 2000, 10). Legitimaatioidentiteeteillä on globaalissa verkostoyhteiskunnassa taipumus muuttua resistanssi-identiteetiksi (Heiskala 2004, 57). Resistanssi-identiteetin ympärille rakentunut ryhmä ei aina lähde muuttamaan projekti-identiteetiksi, vaan voi säilyttää puolustusasenteensa. Toisaalta resistanssi-identiteetti voi aikaansaada sellaisia projekti-identiteettejä, joiden tavoite on yh-

teiskunnan muutos kokonaisuutena. Identiteettejä pitää tulkita niiden historiallisessa kontekstissa: ne ovat konstruktioita, jotka rakentuvat historiasta, maantieteestä ja kollektiivisesta muistista. (Castells 2000, 8–12, 356, 359.)

Albert Bandura: sosiokognitiivinen teoria

Motivaatiotutkimuksessa on kiinnitetty huomiota kollektiivisten odotusten merkitykselle ihmisen motivoitumiseksi työhön ja onnistumiseksi siinä (Bandura 1997). Tämän mukaan yksilö ponnistelee tavoitteen saavuttamiseksi, jos hän uskoo ryhmän kykyyn suoriutua tavoitteista (Ruohotie 2002, 31). Sosiokognitiivisen teorian mukaan käyttäytymisen itsesääätely on riippuvaista tilanteesta. Itsesääätely on prosessi, jossa aiemmas- ta käyttäytymisestä saatu palaute ohjaa uusia pyrkimyksiä. (Bandura 1997; Zimmermann 2000, 14; Ruohotie 2003, 254.)

Pystyvyyskäsitteitä voidaan kehittää neljällä tavalla:

- kokemusten kautta
- sosiaalisten mallien välillisellä vaikutuksella
- sosiaalisella suostuttelulla
- vähentämällä stressireaktioita ja muuntamalla negatiivisia emotionaalisia taipumuksia (Bandura 1994).

Yksilön täytyy havainnoida ympäristössä tapahtuvia muutoksia tietääkseen, millaisia muutoksia toiminnassa vaaditaan (Zimmermann 2000). Jatkuva ja huolellinen itsetarkkailu fasiltoi oppijan pystyvyyskäsitteiden kehittymistä. Avoimet palautejärjestelmät ovat merkittävä kanava etsittäessä haastavampia tehtäviä ja korkeampia tavoitteita. (Ruohotie 2003, 256.) Toiminnan ennakoiva luonne liittyy odotusarvoteoriaan: sen mukaan ihmiset käyttäytyvät sen mukaan, kuinka he tilanteessa uskovat olevan parasta, mutta myös sen mukaan, mitä odottavat olevan käyttäytymisensä seurausta (Bandura 1994).

Kollektiivinen identiteetti – case Satakunnan ammattikorkeakoulu

Satakunnan ammattikorkeakoulun (SAMK) toiminta ammattikorkeakouluna alkoi vuonna 1992. Toimipisteitä on kymmenen ja ne sijaitsevat viidellä paikkakunnalla. (Satakunnan ammattikorkeakoulun internetsivut.) *Me*-teeman kannalta

lisänsä tuo SAMKin ainutlaatuinen ylläpitomalli ja koulutusyksiköiden eriaikainen mukaantulo kokonaisuuteen. Ylläpitomallissa määritellään muun muassa rahavirrat, koulutuspaikkakunnat ja koulutuksen tasapuolinen kehittäminen eri paikkakunnilla. (Kohtamäki ja Meklin 2001, 15.) Jaatinen (1999, 61–62) toteaa, että ammatti-

korkeakoulun rakentuminen ei ole ollut helppoa: ammattikorkeakoulukokeiluun liitettyjen oppilaitosten ikä vaihteli vajaasta kymmenestä vuodesta jopa yli sataan vuoteen, välimatkat vaihtelivat vajaasta kilometristä yli sataan kilometriin, samoin huomattavaa vaihtelua oli opiskelijämäärässä ja henkilökunnan määrässä.

Taulukko 1. Argumentaatioanalyysin avulla löydetyt kategoriat meisyyden merkityksestä (Tapani 2005)

Kategoria	Meisyyden merkitys vaihtelee tilanteen mukaan.	Me merkitsee omaa yksikköä tai sen osaa.	Olla ”me merkitsee kaikkia.	Meisyys merkitsee sitä, että meillä on jotain yhteistä.	Me-asetelma on jotain, mitä ei ole.
Perustelu	Me on koko SAMK silloin, kun puhutaan ulkopuolisille yhteistyökumppaneille. Me on yksikkö silloin, kun puhutaan omassa yksikössä tai on tarpeen erotella yksiköt nimeltä. Me-sanaa voi käyttää työryhmästä, yksiköstä, toimialasta, koko SAMKista.	Oman yksikön opettajakollegat muodostavat me:n. Me muodostuu niistä, jotka opettavat samoja opiskelijoita ja joiden kanssa työllä on sama tavoite. Me on se joukko, joka on hyväksynyt minut tasaveroiseksi jäsenekseen.	Me merkitsee kaikkea niitä henkilöitä, jotka työskentelevät SAMKissa. Me muodostuu Porin kaupungin palveluksessa olevista SAMKlaisia. Me tarkoittaa koko SAMKin henkilökuntaa siistijästä rehtoriin.	Meillä on yhteisesti tunnettu ja tunnistettu päämäärä, johon jokainen pyrkii. Teen oman osuuteni, mutta ilman toisia ei minunkaan teemisilläni olisi mitään merkitystä. Päämäärään pääseminen edellyttää sitoutumista työyhteisön tavoitteisiin, vastuunkantamista, yhteistunnetta.	Työyhteisötämme on aina puuttunut me-henki. Alkujaan me merkitsee paljon, mutta on menettänyt merkityksensä matkan varrella. Me hukkuu byrokraatiaan, jolloin kaikki on suurta ja sekavaa eikä ihmisen kohtaaminen onnistu eikä toteudu.
Taustaoletus	Me-sanana sisäisen käyttö on hankalaa.	Me ei merkitse mitään kokonaisuutta.	Me merkitsee suurta työtovereiden joukkoa.	Yhteinen päämäärä, sitoutuminen, avoimuus ja tasapuolisuus sekä yhteinen tunne ovat yhteistyölle eduksi.	Me-asetelman ei ole onnistunut, vaikka ryhmään kuulumisella voisi olla positiivinen sävy.
Väite	Me voi saada erilaisia merkityksiä ja sen käyttöä on selkeää ulkoisesti, mutta hankalaa sisäisesti.	Me on läheistä kollegialisuutta.	Me on suuri joukko erilaisia työntekijöitä.	Yhteistyön tekeminen lisää me-tunnetta.	Me-asetelma merkitsee nykyään hyvin vähän.

SAMKin henkilökunnasta valitsin kohderyhmäkseni ”kriittisiä tapauksia.” Kriittisillä tapauksilla tarkoitetaan henkilöitä, jotka kattavat ilmiön tarkastelun ääri-laidoista toiseen. (Patton 1990, 182-183.) Mukana on niin johtotehtävissä toimivia, opettajia kuin toimistohenkilökuntaakin, joiden tiesin kokemukseni perusteella edustavan kriittistä ajattelua. Kohdejoukossa on pitkään SAMKissa toimineita kuin myös työyhteisön uusia toimijoita. (Tapani 2005.)

Lähetin 60 valitulle henkilölle sähköpostitse kyselylomakkeen, jonka he saivat palauttaa joko sähköisesti tai kirjeenä. Koska tutkimuksessa selvitettiin SAMKilaisten näkemyksiä tutkimuskohteenä olevasta asiasta, en katsonut taustatiedoilla olevan merkitystä. Vastauksia palautui 39 kpl.

Esitin kohderyhmäksi valituille kolme avointa kysymystä:

1. Mitä Sinulle SAMKin työntekijänä työyhteisössäsi merkitsee sana me?
2. Milloin käytät itse sanaa me SAMKissa tai SAMKista puhuessasi?
3. Mitkä ovat Sinusta suurimmat esteet sille, että SAMKista voisi tulla yhteenkuuluvuudentun teinen ammattikorkeakoulu?

Tässä artikkelissa keskityn kysymykseen 1 eli *me*-sanan saamiin merkityksiin. Aineiston analyysin ensimmäisessä vaiheessa analysoin vastaukset argumentaatioanalyysin kautta (Kakkuri-Knuutila ja Halonen 2002, 80). Vastauksista löytyi viisi erilaista tapaa jäsentää *meisyyden* merkitystä. Taulukosta 1 ilmenee löytyneet kategoriat.

Toisessa vaiheessa täydensin argumentaatioanalyysiä retorisella analyysillä, jonka avulla rakensin tyyppitarinoita. Yhdistin argumentteja huomioiden psykologisen näkökulman eli sen, kuinka rakennetaan suhdetta yleisöön (ethos) ja sen, kuinka yleisön vastaanottokykyyn pyritään vaikuttamaan (pathos). Näin muodostui kuusi tyyppitarinaa.

Tyyppitarina 1.

”Me on eräänlainen `silloin kun` -me. Koko SAMK on merkityksessä me silloin, kun puhun ulkopuolisille yhteistyökumppaneille. Oman yksikön sisällä sanoessani me tarkoitan omaa yksikköä. Me sanaa voi käyttää tarpeen tullen työryhmästä, yksiköstä, toimialasta, koko SAMKista. Tilanne siis määrittää, minkä merkityksen sana me saa.”

Tyyppitarina 2.

”Me merkitsee sellaista joukkoa, joka on hyväksynyt minut tasavertaiseksi jäsenekseen, saan siis kuulua meihin. Meihin kuuluminen ei ole itsensänselvyyttä, vaan joukko valitsee, ketkä meihin saavat kuulua. En pysty sen tarkemmin sanomaan, kuka tai mikä tuo joukko on ja mistä johtuu, että joku pääsee mukaan, toinen ei. Olen kuullut, että ne, jotka ovat työskennelleet vain lyhytaikaisesti, eivät tunne kuuluvansa meihin. Monelle toimistossa työskentelevälle oman toimiston väki on kuitenkin yleisimmin me.”

Tyyppitarina 3.

”Me merkitsee niitä, joiden kanssa teemme joka-päiväisen työn. Opetamme samoja opiskelijoita, työllämme on sama tavoite. Oman yksikön opettajakollegat saavat merkityksen me. Puhuessani muiden yksiköiden opettajien kanssa tarkoitan sanalla me oman yksikön opettajia.”

Tyyppitarina 4.

”Minulla on varsin laaja käsitys sanasta me, voisiko sanoa melkein globaali. Minulle me merkitsee kaikkia SAMKin työntekijöitä, siistijästä rehtoriin. Kaikkihan me olemme Porin kaupungin palkkalistoilla riippumatta siitä, missä toimipiste sijaitsee.”

Tyyppitarina 5.

”Minulla on selvä visio, miten yhteisesti toimimalla voidaan päästä yhteiseen, yhteisesti hyväksytyyn ja tiedostettuun päämäärään. Me saa merkityksensä yhteisten tunteiden ja viestien kautta, niin, että tunnemme samanlaista omistajuutta, ehkä jotain jaloa uhrautuvaisuuttakin saavuttaaksemme päämäärän. Päämäärään pääseminen edellyttää sitoutumista työyhteisön tavoitteisiin. Teen oman osuuteni, mutta ilman toisia ei minunkaan tekemisilläni olisi mitään merkitystä. Meillä on yhteisesti tunnettu ja tunnustettu päämäärä, johon jokainen pyrkii. Me on siis merkityksenä toisaalta tunnetila, toisaalta yhteinen tavoitetila, jota kohti yhteisesti pyrimme.”

Tyyppitarina 6.

”Työyhteisöstämme on aina puuttunut me-henki. Minä sen tiedän, onhan minulla pitkä työura tässä työyhteisössä. Joku on joskus koettanut jollakin konsteilla me-henkeä luoda, mutta laihoin

tuloksin. Alkujaan me merkitsi paljon, mutta se on menettänyt merkityksensä matkan varrella. SAMKin kohdalla me siis merkitsee hyvin vähän, sekin vähä hukkuu suureen byrokraatiaan, jossa ihmisen kohtaaminen ei onnistu eikä toteudu. Koska olen tottunut itsenäiseen työskentelyyn asia ei ole kovin paljon haitannut, harmittanut tosin joskus. Kerran tunsin olevani osa ryhmää, kun joku kysyi, mitä teille kuuluu. Nyt teen meitä omalla tahdilla ja viis veisaan työyhteisöistä. En tiedä, olisinko edes halukas yrittämään enää.”

Analysoin tarinat ensin itse ja käytin sitten apuna kahdeksaa muuta henkilöä. Tarinoiden tarkastelussa kiinnitettiin huomiota vaikuttamisen keinoihin, itsen asemointiin, vakuuttavuuteen ja suuntaamiseen. (Tapani 2005.)

Taulukossa 2 on yhteenveto tarinoista tehdyistä havainnoista.

Yhteenvetona sanan me- merkityksestä voin todeta, että:

- sanan merkitys on erilainen riippuen tilanteesta, jossa ollaan
- sana merkitsee yksikköä tai sen osaa
- se merkitsee kaikkia, hyvin laajasti
- ”meisyys” merkitsee sitä, että meillä on jotain yhteistä
- me sanalla ei ole merkitystä enää (Tapani 2005.)

Seuraavaksi tarkastelen edellä esitettyä tulosta symbolisen interaktionismin, identiteettipoliittisen tarkastelun ja sosiokognitiivisen teorian silmin. Tarkastelunäkökulma on, mikä teorioita tuloksen suhteen yhdistää, mikä erottaa.

Teorioita yhdistävät näköalat

Symbolisen interaktionismin (SI) ja sosiokognitiivisen teorian (SK) yhdistävät palaute, tilannekohtaisuus, ryhmään kuuluminen ja yksilön vapaus. Vastaajat totesivat, että *meidän* merkitys vaihtelee tilannekohtaisesti. Tärkeää on tilanteessa saatu palaute: *meisyys* muokkaantuu saadun palautteen avulla. Vastaajat totesivat ryhmään kuulumisen tärkeyden, mutta merkitys vaihtelee tilannekohtaisesti, joten yksilöllä on vapaus valita *meisyyden* merkitys. Joillekin vastaajille fyysinen ryhmään kuuluminen oli tärkeää (oma työyksikkö), toisille riitti henkinen kuuluminen (”me on kaikki”).

Symbolisen interaktionismin (SI) ja identiteettipoliittisen tarkastelun (IP) yhteisissä asioissa korostuivat modernin yksilön valinnan vapaus ja ryhmään kuulumisen merkitys. Aineiston mukaan *meisyys* vaihtelee tilanteittain, mutta oleellista on olla ryhmän fyysinen tai ainakin henkinen jäsen.

Taulukko 2. Retorinen analyysi me- sanan merkityksestä (Tapani 2005)

Keinot	Yhteisen kielen ja SAMK-terminologian käyttäminen. Ulkopuoliset lukijat näkivät keinona myös sen, että omaa kokemusta merkityksestä korostettiin ja ”muita syyllistettiin.” Yhteistyökumppaneille me sai erilaisen merkityksen, siinä korostui me-sanalla monialainen merkitys.
Oman itsen asemointi	Oma itse asemointiin merkityksen muodostamisessa ulkopuolelle. Toisaalta itselle otettiin erilaisia rooleja, kuten kriitikko, tiimityöntekijä, jonkun muun rooli. Huomionarvoista oli, että kenenkään rooli ei ollut oma. Positiivisena merkityksenä nähtiin se, että ”saan itse kuulua meihin.” Omaa kokemusta siitä, miten olisi pitänyt toimia, esiintyi tarinoissa myös. Kokemuksesta puhumisen lisäksi oman itsen asemoinnissa havaittiin periksi antamista.
Vakuuttavuus	Merkityksenä aitoa SAMK-puhetta, joihin helppo samaistua. Osa tarinoista nähtiin kirjoitetun pettyneenä huokaisten tai tuovan sellaista kritiikkiä, jota ei kannattaisi ulkopuolelle esittää. Jotkut ilmaisivat söivät uskottavuutta, mutta kaiken kaikkiaan tarinoissa pystyi kuuleman SAMKin kaiun.
Tarinoiden suuntaaminen	Tarinoita oli suunnattu johdolle, viestinnälle, omalle työyhteisölle, koko henkilöstölle, hallinnolle, koko kaupungin henkilöstölle, jollekin tutulle, ulkopuoliselle tai tutkijalle.

Identiteettipoliittisen tarkastelun (IP ja sosiokognitiivisen teorian (SK) yhteisiä teemoja ovat ymmärrys modernista yksilöstä, identiteetin projektiluonteisuus, ryhmään kuulumisen merkityksellisyys ja yksilön tekemät tulkinnat. Aineistosta voidaan helposti havaita toisaalta moderni yksilöys ja yksilön tekemät tulkinnat, toisaalta identiteetin projektimaisuus: me saa eri merkityksiä eri tilanteissa. Ryhmään kuulumisen tulee parhaiten esiin niissä vastauksissa, joissa korostetaan, että ”me on kaikki”. On tärkeä kuulua ryhmään ja olla sen osa. Meisyyttä voidaan käyttää hyödyksi myös omien tavoitteiden saavuttamiseksi: saadun palautteen perusteella voidaan oppia, mikä on ”oikea me” missäkin tilanteessa.

Teorioita erottavat näköalat

Symbolinen interaktionismi (SI) ja sosiokogni-

*tiivinen teoria (SK) eroavat sosiaalisuuden merkityksessä, yksilön roolissa palautejärjestelmistä ja näkemyksessä perusluonteesta. Yhdistävänä tekijänä nähdyt ympäristön vaatimukset, palautejärjestelmät ja moderni yksilöys saavat uuden sävyn, kun pohditaan teorioiden käsitystä *sosiaalisuudesta*. Sosiokognitiivinen teoria painottaa *yksilölähtöisyyttä*, kun taas symbolinen interaktionismi näkee *ryhmän* ja sosiaalisen palautteen merkityksen identiteetin rakentumiselle. Aineiston avulla eroa havainnollistaa se, että osa vastaajista piti tärkeänä, että *meillä* on jotain yhteistä (SI), kun taas osalle *meisyydellä* ei ole merkitystä enää lainkaan eli *meisyydestä* ei ole hyötyä (SK). *Yksilön rooli palautejärjestelmissä* on erilainen: aineistossa tulee esiin ryhmään kuulumisen mahdollistamat tilannesidonnaiset vaikutusmahdollisuudet (SI) tai tilanne voidaan nähdä yksilön hyödyn lähteenä: kannattaa oppia se *meisyyden* tilannekohtainen merkitys, joka pal-*

Taulukko 3. Symbolisen interaktionismin, sosiokognitiivisen teorian ja identiteettipoliittisen tarkastelun identiteetin rakentumista yhdistävät näkökulmat teoriaan ja aineistoon peilaten

Symbolinen interaktionismi ja sosiokognitiivinen teoria	Symbolinen interaktionismi ja identiteettipoliittinen tarkastelu	Symbolinen interaktionismi ja identiteettipoliittinen tarkastelu
teoria: ympäristön vaatimukset aineisto: me merkitsee eri asiaa eri tilanteessa, eri ympäristössä	teoria: ymmärrys modernista yksilöstä aineisto: yksilöllä on vapaus valita me-sanana merkitys tilanteen mukaan	teoria: ymmärrys modernista yksilöstä aineisto: yksilöllä on vapaus valita me-sanana merkitys tilanteen mukaan
teoria: palautejärjestelmät aineisto: kollektiivinen identiteetti rakentuu saadun palautteen perusteella	teoria: ryhmän merkitys aineisto: keskeistä on fyysinen tai henkinen kuulumisen ryhmään	teoria: identiteetin lyhytkestoisuus aineisto: identiteetti vaihtelee, kun tilanne vaihtuu
teoria: ryhmään kuuluminen aineisto: ryhmään kuuluminen fyysisesti tai henkisesti		teoria: ryhmään kuuluminen aineisto: ryhmää käytetään omien tavoitteiden saavuttamiseksi
teoria: ymmärrys modernista yksilöstä aineisto: yksilöllä on vapaus määrittää sanan me merkitys		teoria: yksilön tulkinta aineisto: identiteetti vaihtelee tilannekohtaisesti

Taulukko 4. Symbolista interaktionismia, sosiokognitiivista teoriaa ja identiteettipoliittista tarkastelua erottavat tekijät identiteetin rakentumisessa teorioihin ja aineistoon peilaten

Symbolinen interaktionismi (SI) ja sosiokognitiivinen teoria (SK) teoria: sosiaalisuuden merkitys aineisto: SI: yhteiseen identiteettiin kuulumisen merkityksellisyys: meillä on jotain yhteistä SK: merkityksettömyys: me sanalla ei ole merkitystä eli ei hyötyä	Symbolinen interaktionismi (SI) ja identiteettipoliittinen tarkastelu (IP) teoria: näkemys yksilölähtöisyydestä: kenen ehdoilla identiteettiä rakennetaan aineisto: SI: ryhmän vaikutus merkittävä IP: vanha "yksiköajattelu" (resistanssi-identiteetti.); tilanteen hyödyntäminen (projekti-identiteetti); me saa merkityksen kaikki (legitimaatioidentiteetti)	Identiteettipoliittinen tarkastelu (IP) ja sosiokognitiivinen teoria (SK) teoria: yksilölähtöisyys aineisto: IP: ryhmän ideologia, esim. meillä on jotain yhteistä; SK: ryhmään liittymisen tilannekohtaisuus ja hyöty
teoria: yksilön rooli palautejärjestelmissä aineisto: SI: tilannesidonnaisuus ja vaikutusmahdollisuudet ryhmään kuulumisen kautta; SK: palautteen antaminen tilannekohtaisesti / ryhmäkohtaisesti voi palvella yksilön omaa kasvutarvetta	teoria: yhteiskunnan rakenteiden vs. ryhmän jäsenyyden ensisijaisuus aineisto: IP: painopisteenä joko yhteisen identiteetin tuoma legitimaatio, resistanssi tai projektimaisuus; SI: sosiaalisuus keskeistä teoria: vuorovaikutteisuus aineisto: SI: ryhmän kautta saatu palaute tärkeää, korostuu fyysinen tai henkinen ryhmään kuulumisuus; IP: yksilölähtöinen tarve	teoria: suhtautuminen oppimiseen aineisto: SK: oppimisen merkitys: se, että meillä on yhteistä, on hyvä kasvuprosessin lähtökohta ja yhteisiä asioita hoitamalla voidaan oppia tuntemaan toisia; IP: oppimisen rooli ei esillä
teoria: näkemys perusluonteesta aineisto: SI: ryhmällä merkitystä oman identiteetin rakennusaineena; SK: yksilö tarvitsee ryhmän omien tavoitteidensa saavuttamiseksi	teoria: näkemys perusluonteesta aineisto: SI: sosiaalisuus kaiken perusta; IP: yksilön tulkinnot	teoria: näkemys perusluonteesta aineisto: IP: toimintaa suunnataan perusluonteesta käsin; SK: avoimia palautejärjestelmiä käyttämällä voidaan oppia ja muokata perusluonneta, esim. tilannekohtaisesti tai korostamalla yhteisiä asioita

velee omaa tavoitetta (SK). Perusluonteesta painottuu ryhmän jäsenyyden merkitys yksilön kasvulle (SK), toisaalta se, että ollaan *me*, on tärkeä identiteetin lähde (SI).

Symbolinen interaktionismi (SI) ja identiteettipoliittinen tarkastelu (IP) eroavat siinä, kenen vuoksi ja ehdoilla identiteettiä rakennetaan. Aineistosta voi havaita, että ryhmään kuuluminen

on osalle tärkeää ryhmän itsensä takia (SI), kun taas toisille tärkeän identiteetin lähteen muodostavat ne, keiden kanssa arkityötä päivittäin tehdään tavoitteellisesti (IP). Ryhmän merkitys ja moderni yksilöyys ovat myös erottelevia: *meihin* kuuluminen sinällään on arvo (SI), kun toisaalta tärkeää on identiteetin vaihtelu tilanne- ja tarvekohtaisesti (IP). Vuorovaikutteisuutta ajatellen ryhmän merkitys identiteetin rakentajana on keskeinen ja moderni yksilö haluaa kehittää täyden *itseiden* ja siksi etsii *itseään* täydentävän ryhmän, kuten oman työyhteisön tai laajemman kokonaisuuden (SI). Toisaalta aineistossa korostuu puolestaan yksilölähtöisyys eli yksilön käsitys siitä, mikä on ”hyvä” *me* missäkin tilanteessa (IP). Perusluonnetarkastelussa painopisteenä ovat yksilölliset tulkinnat *meisyyden* merkityksestä (IP), toisaalta sosiaalisuuden korostaminen oleellisena elementtinä eli ryhmään kuulumisen vaihtoehdot (SI).

Identiteettipoliittinen tarkastelu (IP) ja sosiokognitiivinen teoria (SK) eroavat yksilölähtöisyyden korostuksessa, suhtautumisessa oppimiseen ja perusluonnetarkastelussa. Tärkeää on ryhmään liittymisen *hyöty* (SK) tai *ryhmän yhteinen ideologia* (IP). On tärkeää, että meillä on yhteisiä tavoitteita tai muuta yhteistä (SI), toisaalta *meisyydestä* on hyötyä tilanteittain (IP). Sosiokognitiivisesti yhteiset asiat voidaan tulkita myös oppimista korostavaksi toiminnaksi: muu-

tamissa vastauksissa kävi ilmi, että olemme kasvamassa kohti yhteisöllisyyttä. Oppiminen painottuu myös sosiokognitiivisessa *perusluonnetarkastelussa*: kiinnittämällä huomio yhteisiin asioihin tai tilannekohtaiseen toimintaan voidaan avoimia palautejärjestelmiä käyttämällä *oppia* ja siten *muokata* omaa perusluonnetta. Identiteettipoliittisesti tarkastellen perusluonteinen ideologia on olemassa ja omaa toimintaa *suunnataan* lähtökohtaisesti siitä käsin eli yhteisiin asioihin tartutaan, jos ne palvelevat omaa kasvuprosessia.

Työyhteisöllisyys sosiaalitiehteellisellä kentällä

Lähtökohtana artikkelille oli valittujen teorettikkojen sosiaalisuuden korostus yksilön identiteetin rakennusaineena, josta aukeni yksilön sosiaalisuuden pohdinta. Tuomela (2006, 69) kumoaa sosiaalisuuden väitteen toteamalla, että ihmiset ovat luonnostaan egoistisia, aggressiivisia ja kilpailevat resursseista ryhmiensä sisäpuolella. Taulukkoon 5 olen sijoittanut alussa esitellyt sosiaalitiehteelliset teoriat lisättyinä Meadillä, Castellsilla ja Banduralla.

Individualismin tai kollektiivisuuden merkityksen nostaminen ensisijaiseksi on osin väkivaltaista. Tarkastelussani sijoitin kuitenkin Meadin näkökulmaksi identiteetin rakentumi-

Taulukko 5. Esimerkkejä identiteetin tarkastelulinjauksista

	Linjaus		
	Individualistinen	Relationistinen	Kollektivistinen
Näkökulma identiteetin rakentumiseen	identiteetin täydennystarpeet (Hall) persoonallinen-identiteetti-projekti (Harré) sosiaalisen vaihdon teoria (Helkama et al.)	sosiokognitiivinen teoria: yksilön harkinta ja hyöty (Bandura) identiteettipoliittika: ideologia ja valtasuhteet (Castells) traditiot merkityksellisiä; yksilön valinnat kulttuurisessa kehyksessä (Giddens) identiteetti ymmärrettävissä taustoja vasten (Taylor)	”Selfin” kehittyminen täydeksi (Mead) kollektiivipersonallisuus (Ahlman) kollektiivinen identiteetti (Kaunismaa)

seen kollektiivisuuden ja Castellsin sekä Banduran relationistiseen linjaukseen. Teen vääryyttä esimerkiksi Meadin ajatuksille luokittelemalla niitä sosiaalisiksi tai yksilöllisiksi, sillä meadiläisittäin sosiaalipsykologiset ilmiöt eivät selity niin yksilöstä kuin yhteiskunnastakaan, vaan ne selittyvät toisillaan (Weckroth 1992, 80–81). Weckroth (1994, 43–46) toteaa, että luokittelu siihen, rakentuuko yhteinen identiteetti yksilön tai yhteisön tarpeista käsin, on paradoksaalinen: ensinnäkin *minä* individualistina asetan itse omat tavoitteeni ja pyrin enemmän tai vähemmän tietoisesti ne saavuttamaan. Ammattikorkeakoulu-yhteisössä korostui tilanteenmukainen kollektiivisuus: toisaalta siis *minällä* on valtaa valita *meisyytensä* olemus, jolloin kollektiivisen identiteetin rakentuminen lähtee yksilöstä käsin. Toisaalta kuitenkin ammattikorkeakoulu kontekstina antaa yhteisöllisyydelle ajan ja paikan, joten kollektiivisuus voidaan nähdä rakentuvan myös yhteisöstä käsin. Ilman toista ei ole toista, voidaan meadiläisittäin ajatella.

Banduran näköalana identiteetin rakentumiseen otin esiin yksilön harkinnan ja hyödyn, toisaalta oppimisen korostuksen. Aineistossani puhuttiin vain vähän siitä, että *meisyys* on vasta muotoutumassa, koska yhteisönä olemme kasvun tiellä. Sen sijaan maininnat tilannesidonnaisuudesta, yhteisistä asioista tai oman lähityöyhteisön korostuksesta tuovat mukanaan näkökulman yksilöllisestä harkinnasta.

Kollektiiviin kuulumista voidaan selittää weberiläisittäin sosiaalisella suhteella, jolla on yhtäläisyyttä Castellsin legitimaatioidentiteettiin. Sosiaalisella suhteella tarkoitetaan jollain tavalla säännöllistä tai toistuvaa sosiaalista toimintaa. Tapa saattaa olla hyvin pysyvä, mutta sen noudattaminen ei ole mitenkään velvoittavaa. (Gronow ja Töttö 1996, 313.) Sosiaalinen suhde tuli aineistossa esiin parhaiten niissä vastauksissa, joissa todettiin, että ”me merkitsee kaikkia”; tällöin *meisyys* ymmärretään hyvin laajasti ja merkityksen voidaan ajatella olevan totuttu tapa.

Sosiaalisen ”järjestyksen” legitimitisyyteen perustuva toiminta noudattaa hyväksytyjä sääntöjä ja toimijat pitävät sääntöjä voimassa olevina. Perimmäistavasta poikkeamista paheksutaan. Legitiimisyys voi olla luonteeltaan rationaalista, traditionaalista tai karismaattista. (Gronow ja Töttö 1996, 314–318.) Kukaan vastaajistani ei vedonnut *meisyyden* karismaattiseen merkitykseen, mutta traditionaalisesti vedottiin *meisyyden*

merkitykseen oman lähiyksikön toimijoiden kautta. Rationaalisuus tuli esiin siinä, että yksilöt pohtivat *meisyyden* perustaa tilanteen mukaan.

Ammattikorkeakouluyksiköiden yhteenliittämistä tarkastellaan usein rakenteellisista näkökulmista. Sewell (1992, 16–19) kiinnittää huomiota kulttuurisiin skeemoihin: muutoksessa on huomioitava myös sosiaalisen elämän rakenteiden säätäminen. Säänti (2001, 250) puhuu ”kriittisestä massasta” ja näkee tärkeäksi, että johto on muutoksessa pääpelaja, mutta ei yksinpelaja. Henkilöstön on tärkeä olla muutosprosessissa suoraan ja aktiivisesti mukana. Jos näin ei ole, saattaa identiteetti-projekti rakentua resistanssin pohjalta (Castells 2000), jolloin takerrutaan vanhaan. Vastauksissa viitteitä sosiaalisen elämän säätelystä tuli niissä vastauksissa, joissa todettiin, että ”*meisyydellä* ei ole merkitystä enää”. Resistanssi-identiteettistä puolestaan viitteitä antaa tarrautuminen oman työyksikön saamaan *me*-merkitykseen.

Se, että tarkastellun aineiston *meisyys* sai monenlaisia muotoja, heijastaa persoonallista identiteetti-projektia (Ylijoki 2001) tai identifikaatio-prosessia (Hall 1999). Tuloksen voi kiteyttää Giddensin ajatukseen: sosiaalinen elämä on aiempaa pidemmälle hajautunut ja yhdistävää kollektiivista tajuntaa ei enää ole. On kuin jokaisella olisi oma yksilöllinen elämänprojektinsa. Giddensin rakenteessa *minä* on keskeinen yksikkö. (Kortteinen 2000, 38.) Meadiläisittäin se kuitenkin on *me* (Weckroth 1992, 131). Haastetta siis riittää siinä, kuinka työyhteisöstä voi rakentua *meisyys*.

Kirjallisuus

- Ahlmán, E. (1967). *Arvojen ja välineiden maailma. Eettis-idealistinen maailmantarkastelua.* WSOY.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control.* Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V.S. Ramachandren (Ed.) *Encyclopedia of human behavior* (Vol. 4, pp. 71–81). New York: Academic Press. (Reprinted in H. Friedman (Ed.), *Encyclopedia of mental health*. San Diego: Academic Press, 1998). Internet-lähde. (Luetu 2.1.2006).

- Blumer, H. (1969). *Symbolic Interactionism. Perspective and Method*. Berkeley: University of California Press. Berkeley and Los Angeles, California.
- Burr, V. (2004). *Sosiaalipsykologisia ihmiskäsityksiä*. Vastapaino.
- Castells, M. (2000). *The power of identity*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Giddens, A. (2001). *Sociology*. Polity Press.
- Giddens, A. (1995). Elämää jälkiteollisessa yhteiskunnassa. Teoksessa U. Beck, A. Giddens, S. Lash: *Nykyajan jäljillä. Refleksiivinen modernisaatio*. Osuuskunta Vastapaino.
- Golmohamad, M. (2004). World Citizenship, Identity and the Notion of an Integrated Self. *Studies in Philosophy and Education*, 23, 131-148. Internetlähde. (Luettu 12.10.2006).
- Gronow, J. ja Töttö, P. (1996). Max Weber – kapitalismi, byrokratia ja länsimainen rationaalisuus. Teoksessa J. Gronow, A. Noro, P. Töttö: *Sosiologian klassikot*. Gaudeamus Kirja.
- Hall, S. (1999). *Identiteetti*. Osuuskunta Vastapaino.
- Heiskala, R. (2004). Informationaalinen vallankumous, verkko ja identiteetti: Manuel Castellsin Informaation ajan kritiikki. Teoksessa K. Rahkonen (toim.) *Sosiologisia nykykeskusteluja*. Gaudeamus Kirja.
- Helkama, K., Myllyniemi, R., Liebkind, K. (1998). *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Edita Publishing Oy..
- Heikkinen, H. L.T. ja Huttunen, R. (2002). Tulla siksi mitä olen? Teoksessa H. L.T. Heikkinen ja L. Syrjälä (toim.) *Minussa elää monta tarinaa*. Kansanvalistusseura.
- Jaatinen, P. (1999). *Synergian siemenet ja torajyvät. Tutkimus monialaisen ammattikorkeakoulun organisaatiokulttuurista*. Turun yliopiston julkaisuja sarja c osa 148. Turku.
- Kakkuri-Knuutila, M-L. ja Halonen, I. (2002). Argumentaatioanalyysi ja hyvän argumentin ehdot. Teoksessa M-L. Kakkuri-Knuutila (toim.) *Argumentti ja kritiikki*. Gaudeamus.
- Kangasniemi, E. (2002). Ammattikorkeakoulut opetushenkilöstön näkökulmasta. Ihme ja miten se saatiin aikaan. Teoksessa J-P. Liljander (toim.) *Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta*. Edita Publishing Oy.
- Kaunismaa, P. (1997). Keitä me olemme? Kollektiivisen identiteetin käsitteellisistä lähtökohdista. *Sosiologia* 34, (3), 220–229.
- van Knippenberg, D., van Knippenberg, B., Monden, L., de Lima, F. (2002). Organizational Identification after a Merger: A Social Identity Perspective. *British Journal of Social Psychology*, Vol. 41, Issue 2. Internetlähde. (Luettu 22.3.2006).
- Kohtamäki, V. ja Meklin, P. (2001). *Satakunnan ammattikorkeakoulun ylläpitojärjestelmän toimivuuden arviointi*. Satakunnan ammattikorkeakoulu. A, Tutkimukset 1/2001.
- Kortteinen, M. (2000). Kohti 2000-luvun sosiolitieteellistä ajattelua. Keskustelua Anthony Giddensin kanssa. Teoksessa T. Hoikkala ja J.P. Roos (toim.) *2000-luvun elämä. Sosiologisia teorioita vuosituhannen vaihteesta*. Gaudeamus Kirja.
- Kuusela P. (2001). George Herbert Mead. Pragmatismi ja sosiaalipsykologia. Teoksessa V. Hänninen, J. Partanen & O-H. Ylijoki (toim.) *Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjät*. Osuuskunta Vastapaino.
- Lampinen, O. (2002). Ammattikorkeakoulureformi kansainvälisessä perspektiivissä. Teoksessa J-P Liljander (toim.) *Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta*. Edita Publishing Oy.
- Mead, G. H. (1962). *Mind, Self, & Society. From the Standpoint of a Social Behaviorist*. Edited and with an Introduction by C. W. Morris. The University of Chicago Press.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. California: SAGE Publications, Inc.
- Rummens, J. A. (2003). Conceptualising Identity and Diversity: Overlaps, Intersections and Processes. *Canadian Ethnic Studies*, Vol. 35, Issue 3, p. 10–25. (Luettu 25.3.2006).
- Ruohotie, P. (2003). Self-Regularory Abilities for Professional Learning. In B. Bearsto, M. Klein and P. Ruohotie (Eds.) *Professional Learning and Leadership*. Research Center for Vocational Education, University of Tampere.
- Ruohotie, P. (2002). *Oppiminen ja ammatillisen kasvu*. WSOY.
- Satakunnan ammattikorkeakoulun internet-sivut. www.samk.fi

- Sewell, W. H. Jr. (1992). A Theory of Structure: Duality, Agency, and Transformation. *AJS* 1, (98), 1–29.
- Säntti, R. (2001). *How Cultures Interact in an International Merger – case MeritaNordbanken*. Tampereen yliopisto, Akateeminen väitöskirja, 819. Tampereen yliopistopaino Juvenes Print Oy.
- Tapani, A. (2006). "Is Being a Researcher Some Kind of Role-playing –A Reflective Paper on Reseachers' Professional Growth". *The Finnish Journal of Business Economics*, Vol. 55, issue 4, 491–509.
- Taylor, C. (1995). *Autenttisuuden etiikka*. Gaudeamus Kirja.
- Tranquist, J. (2005). Metaphorical Dilemmas in Interactive Research. Paper presented in NFF Academy of Management Meeting Århus, August 2005.
- Tuomela, M. (2006). *Trust and Collectives*. University of Helsinki, Department of Social Psychology. Research Reports 1/2006.
- Vaara, E. (2001). Role-bound actors in corporate combinations: a socio-political perspective on post-merger change processes. *Scandinavian Journal of Management*, Vol. 17, Issue 4, December 2001, p. 481–509. (Luettu 20.3.2006).
- Weckroth, K. (1994). *Minä ja se toinen*. Hanki ja Jää.
- Weckroth, K. (1992) *Mustavalkoista sosiaalipsykologiaa*. Vastapaino.
- Vesala, K. M. (1996). *Yrittäjyys ja individualismi. Relationistinen linjaus*, Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitoksen tutkimuksia 2/1996.
- Zimmermann, B. J. (2000). Attaining self-regulation: A social cognitive perspective. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich & M. Zeidner (Eds.) *Handbook of Self-Regulation*. San Diego: Academic Press.
- Ylijoki, O-H. (2001). Rom Harrè. Toimijuus, kieli ja moraali. Teoksessa V. Hänninen, J. Partanen & O-H. Ylijoki (toim.) *Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjät*. Osuuskunta Vastapaino.

*Artikkeli saapui toimitukseen 29.5.2006.
Se hyväksyttiin julkaistavaksi toimituskunnan kokouksessa 15.1.2007.*